

ПЕРСПЕКТИВИ І ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СИТЕМИ МАСОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ (НСМЕП) В УКРАЇНІ

Ситник І.П.

доцент каф. фінансів

Національного університету харчових технологій

Національна система масових електронних платежів (НСМЕП) – це внутрішньодержавна банківська багатомітентна платіжна система масових платежів, в якій розрахунки за товари та послуги, одержання готівки та інші операції здійснюються за допомогою платіжних смарт-карток за технологією, що розроблена Національним банком України.

Метою створення НСМЕП є розроблення та впровадження в Україні відносно дешевої надійно захищеної автоматизованої системи безготівкових розрахунків, яка в основному розрахована на роботу в режимі "off-line". З упровадженням НСМЕП громадяни України мають змогу оплачувати товари і послуги у безготівковій формі за допомогою смарт-карток, а також зберігати і накопичувати заощадження у банках на поточних і карткових рахунках. Таким чином, можна очікувати не лише значного розширення можливостей банківської системи України завдяки додатковому залученню коштів населення, а й забезпечення завдяки роботі НСМЕП додаткових прибутків громадян у вигляді відсотків за залишком на їхніх банківських рахунках. Окрім того, технологією НСМЕП передбачено також широке застосування платіжних карток юридичними особами - корпоративні та бізнес-картки.

Національний банк вважає створення НСМЕП завершальною стадією у побудові системи електронних платежів в Україні. НСМЕП за своєю масштабністю, складністю та обсягом витрат на створення, запровадження і експлуатацію значно перевищує існуючу систему електронних платежів Національного банку України. Враховуючи світовий досвід, в Україні має бути

емітовано не менше 10 мільйонів платіжних карток НСМЕП, функціонувати щонайменше 100 тис. точок обслуговування.

Національний банк України володіє виключним правом на торговельну марку НСМЕП (свідоцтво на знак для товарів і послуг від 17.09.2001 № 20832 з пріоритетом від 28.04.2000 за відповідними класами Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків). До спеціальних платіжних засобів НСМЕП відносяться платіжні картки та мобільні платіжні інструменти. Платіжні картки використовуються з такими платіжними інструментами, як електронний гаманець та електронний чек. Застосування електронного гаманця економічно доцільне навіть при розрахунках малими сумами. Електронний чек орієнтований на застосування при середніх та значних за сумою платежах.

Держателі карток НСМЕП можуть виконувати такі фінансові та нефінансові операції: он-лайн завантаження платіжного додатка картки з рахунку завантаження; оф-лайн завантаження платіжного додатка картки з рахунку завантаження; завантаження платіжного додатка картки готівкою; одержання готівки із залишку коштів платіжного додатка картки; одержання готівки з рахунку завантаження; платіж із залишку коштів платіжного додатка картки; платіж з рахунку завантаження; перегляд стану рахунку завантаження; перегляд залишків коштів платіжних додатків на картці; перегляд журналу платежів; перегляд журналу завантажень; зміну персонального ідентифікаційного номеру (ПІН) - ця операція може проводитися на всіх банківських терміналах та банкоматах НСМЕП.

Нещодавно розробниками технології НСМЕП було створено нову картку НСМЕП. Програмне забезпечення фінансових додатків УкрКоїн V2.0 забезпечує повну сумісність з попередньою версією УкрКоїн V1.02 і дозволяє створювати на одному й тому ж чіпі (в процесі його ініціалізації) такі типи карток НСМЕП: платіжні картки, модулі безпеки платіжних терміналів, банківські картки доступу, картки доступу до термінального обладнання, трансферні картки. На новій платіжній картці можуть бути розміщені стандартні платіжні додатки НСМЕП – електронний гаманець та електронний

чек. Додатково реалізовано суміщення оф-лайн платіжних додатків з іншими сервісними додатками – соціальними, дисконтними, лояльності та іншими. Функціональні можливості кожного типу карток НСМЕП визначаються в залежності від обраного чіпа (SLE66C42P, SLE66C82P, SLE66CL80P). Платіжні картки виготовлені на чіп-модулі SLE66CL80P мають подвійний інтерфейс і можуть застосовуватись для оплати проїзду в транспорті. Максимальна кількість платіжних додатків на картці обмежена 30 додатками і залежить від об'єму енергонезалежної пам'яті (EEPROM) чіпа. УкрКоїн V2.0 має більш високий ступінь захисту трансакцій за рахунок використання TDES криптографічних алгоритмів.

Держателі карток НСМЕП мають можливість оплати товарів (послуг) та переказу коштів за допомогою карток НСМЕП через мережу Інтернет. Зокрема, на сьогодні реалізована можливість: поштових переказів для фізичних та юридичних осіб через Інтернет (система електронних переказів УДППЗ “Укрпошта”); сплати за комунальні послуги та електроенергію; сплати за телекомунікаційні послуги; сплати за послуги кабельного цифрового та аналогового телебачення; сплати за послуги провайдерів Інтернет; придбання карток мобільного зв'язку, IP-телефонії, хостингу та доменних імен, а також інших товарів та послуг в інтернет-магазинах; перекази коштів на користь фізичних та юридичних осіб (система Інтернет-платежів SmartPay); придбання електронних залізничних квитків, а також авіаквитків.

Національний банк розробив загальну концепцію НСМЕП, вимоги до всіх елементів системи, програмно-технічні рішення для верхнього рівня системи (розрахункового банку, процесингових центрів, системи безпеки), координує виконання всіх робіт, розробляє нормативно-правові акти системи та проекти законодавчих актів, працює над створенням конкурентного середовища серед фірм-розробників технічних і програмних засобів НСМЕП, залучає до співпраці в системі різних суб'єктів господарської діяльності.

Сьогодні розширені структури представлення інформації за фінансовими операціями планується використати при формуванні фінансових документів за

операціями "Перерахування коштів", "Платіж мобільним платіжним інструментом", "Інтернет платіж", "Видача готівки", а також "Соціальні платежі" тощо.

Платіжні картки НСМЕП можуть мати додаткові властивості та містити інформацію, що дозволяє використовувати їх як технічний засіб для забезпечення: ідентифікації клієнта; послуг у страховій медицині та інших видах страхування; обслуговування пільгових категорій населення; одержання пільг у торгівлі. Створення файлів з додатковою інформацією в платіжних картках здійснюється за заявкою емітента до Платіжної організації.

Платіжні картки можуть містити кілька платіжних додатків, кожний з яких підтримує тільки один код платіжної одиниці [код валюти (основний або додатковий) або код обліку, далі ДКВО]. Вони можуть бути використані в системах надання та обліку визначених послуг, реалізованих за участю емітентів цих карток та інших належних установ, та для реалізації небанківських платіжних систем. Платіжні картки з ДКВО можуть бути як особисті, так і корпоративні та використані їх держателями як технічний засіб для: одержання наперед оплачених товарів; одержання готівки в іноземній валюті; платежу за товари та послуги цільового призначення; платежу за товари та послуги населення, що має пільги; одержання соціальної допомоги, субсидій тощо.

У НСМЕП сьогодні реалізуються такі супутні проекти: "Електронний студентський квиток" разом з Міністерством освіти та науки України та НДІ "Прикладних інформаційних технологій"; "Пенсійна картка" (можливість виплати пенсій як з державного пенсійного фонду, так і недержавного пенсійного фонду); "Соціальна картка" разом з Міністерством праці та соціальної політики України; "Медична картка"; "Бонусна картка" та ін.

Література:

1. Пиріг О.І. Платіжні системи: навч. посіб. / О. І. Пиріг – К.: ЦУЛ, 2008.- 351с.
2. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>